

STATSMINISTER ODVAR NORDLIS FOREDRAG PÅ OTTA 22. AUGUST 1979

Under Arbeiderpartiets ledelse har det i de siste årene blitt gjennomført en betydelig endring av ansvar og arbeidsoppgaver i vårt samfunn.

Gjennom omfattende reformer er kommunenes arbeidsoppgaver og arbeidsmuligheter utvidet.

Den nye fylkeskommunen er blitt en meget viktig faktor i utbyggingen og formingen av samfunnet vårt.

Alt dette er resultater av en målbevisst desentraliseringspolitikk fra Arbeiderpartiets side.

Når vi nå står foran et nytt valg til kommunestyrene og fylkestingene er det derfor vesentlig at de kommunepolitiske og fylkespolitiske spørsmålene blir brakt mest

- 2 -

mulig inn i det politiske ordskifte.

Velgerne skal ta standpunkt til de viktige målsettinger for hvordan lokalsamfunnene skal utvikles.

Viktige sider av det enkelte menneskets nære hverdag blir berørt av den politikk våre kommuner og fylkeskommuner fører.

Vi har sett det som en vesentlig utvikling av vårt demokrati å legge til rette for en slik desentralisert ansvarsfordeling for samfunnsutviklingen.

Det er derfor også i demokratiets interesse at de lokalpolitiske spørsmålene bringes i fokus når folk blir invitert til å avgi sin stemme.

Det er imidlertid videre like klart at den politikk som blir ført av Regjering og Storting på en avgjørende måte

legger grunnlaget for såvel de arbeidsoppgaver som de arbeidsmuligheter våre kommuner og fylkeskommuner kan ha.

Det er derfor en ubrytelig sammenheng mellom de rikspolitiske og lokalpolitiske oppgaver og målsettinger.

De borgerlige opposisjonspartier med Høyre i spissen synes å ville gjøre kommunevalget og fylkestingsvalget i stor grad til et politisk oppgjør om Regjeringens politikk.

Vi tar mer enn gjerne imot denne utfordringen, men jeg håper at dette ikke fullstendig skal overskygge de viktige lokalpolitiske spørsmål som velgerne skal ta standpunkt til.

På et sentralt politisk felt har såvel kommunene som fylkene og statsmyndighetene en grunnleggende felles oppgave. Denne oppgaven er viktigere og langt mere krevende enn den noen gang har vært i etterkrigstid.

I en internasjonal situasjon som er preget av stor

usikkerhet og til dels dyptgående krise, må vi i fellesskap satse våre evner og ressurser for å gjenskape tryggheten for arbeid og inntekt.

Uten at vi lykkes i dette vil mange av våre øvrige målsettinger for vårt politiske virke bli uten mening.

Høyres Kåre Willoch har i åpningen av denne valgkampen gitt uttrykk for følgende, og jeg siterer:

"Mens norsk produksjon og eksport tidligere var preget av vekst og fremgang har politikken i hele perioden etter maktskiftet i 1973 ført til stagnasjon."

Dersom denne beskrivelsen er ment å være dekkende for den utviklingen vi gikk inn i ⁱ 1973 og som vi har levd under de siste årene, ja da er den så mangelfull at den er direkte gal.

Den er mangelfull først og fremst fordi den unnlater å trekke inn den internasjonale økonomiske krise som utviklet seg i årene etter 1973.

I det samme foredraget anklaget Willoch Arbeiderpartiet og Regjeringen for at man feide de grunnleggende problemene under teppet.

Det er nettopp dette han og Høyre gjør med den måten de behandler våre økonomiske problemer og oppgaver på.

Deres utspill i valgkampen er ikke med å klarlegge men å tåkelegge, og til dels gjemme bort nettopp de grunnleggende problemene.

Jeg har ingen vanske/^{ligheter} med å erkjenne at de norske regjeringene ikke var forberedt på det økonomiske jordskjelv som rammet oss i begynnelsen av 70-årene.

Jeg kjenner ikke til et eneste eksempel på at regjeringer, hvor som helst i verden, var forberedt på dette. Det var heller ingen politiske partier i vårt eget land som var i besittelse av profetiske evner på dette tidspunkt.

Jeg har heller ingen problemer med å godta at vi på enkelte felter ikke hadde en tilstrekkelig oversikt over hva de nye krisebølgene ville gi av resultater.

Vi hadde det ikke, og ingen andre verken i inn- eller utland hadde det.

Jeg er når som helst og hvor som helst villig til, til dels med stolthet å vedkjenne meg resultatene av Regjeringens arbeid i disse vanskelige årene.

Det vesentligste av disse resultatene er etter mitt

skjønnt at vi har maktet, som ett av de ytterst få land i den vestlige verden, å holde massearbeidsløshet utenfor landets grenser.

Det er ikke nødvendig og til stadighet å minne om at enhver regjering har sitt ansvar for den økonomiske utvikling i landet.

Men når man utelukkende legger ansvaret på landets regjering for de problemer vi her står overfor, så er dette en form for villedende valgkamp.

Det er ikke noe bidrag i det omfattende og krevende arbeid vi står midt oppe i for å verne om den velferd som ligger i et samfunn med høy sysselsetting.

Igjen og igjen ser det ut til det er nødvendig å minne om at halvparten av det vi skaper gjennom vårt arbeid i vårt land må vi finne avsetning for på det internasjonale marked.

På den andre siden må vi kjøpe fra utlandet halvparten av det vi trenger til vårt forbruk og vår produksjon.

Vi ser her for oss en norsk økonomi som er vid åpen mot utlandet.

Dette har gitt oss betydelige muligheter og har faktisk vært en grunnleggende faktor og forutsetning for det materielle velstandssamfunn vi har bygd opp.

Men det gir samtidig som resultat at kastvindene fra en kald internasjonal økonomisk krise også feier inn over vårt land.

Hva er det som har skjedd i den perioden der Willoch mener at det utelukkende er Regjeringens politikk som har ført til problemene?

Det er i disse årene at livsnerven for den vestlige

økonomi slik den er bygd opp er blitt angrepet.

Prisene på olje er i denne perioden 4-doblet.

Bare i løpet av 1979 er råoljeprisene økt med 60 - 70 prosent.

Vi fikk klare stagnasjonstendenser i den vestlige verdens produksjonsevne.

Vi fikk en inflasjon som lå langt over de prisstigningstendenser vi har hatt i etterkrigstid.

Vi fikk en grunnleggende mangel på balanse i økonomien landene imellom.

Vi fikk etter hvert 17 - 18 millioner mennesker uten arbeid i de vestlige industriland.

Jeg vil spørre: Er det rimelig å gjemme disse forholdene under teppet når man skal gå ut å gi en vurdering av vår egen

økonomiske situasjon?

I denne situasjonen var det at Regjeringen valgte å satse milliardbeløp for å holde de internasjonale massearbeidsløshetstendenser utenfor landets grenser.

Vi har hittil lyktes i dette.

I den alt overveiende del av denne lange perioden har Norge ligget som en øy med full sysselsetting i et hav av arbeidsløshet.

Det kan med rette hevdes at Norge hadde en bedre mulighet for å gjøre dette enn en rekke andre land hadde.

De nye inntektene fra vår oljeproduksjon ga oss en slik mulighet.

Men dette er ikke hele svaret.

Regjeringen valgte å satse fellesskapets midler

og muligheter i en bevisst og sterk innsats for så langt råd var å holde arbeid i gang der hvor ellers de harde økonomiske utslagsmetodene ville ha stoppet dette.

Ved hjelp av denne politikken har titusener av arbeidstakere kunne vært på sin arbeidsplass.

Vi har samtidig midt i en internasjonal depresjonsperiode maktet å etablere 160 - 170.000 nye arbeidstilbud.

Men dette har selvfølgelig kostet.

Det har gitt oss problemer med en for sterk økning i vår gjeld til utlandet.

Det har skaffet oss ekstra pressproblemer i vår økonomi.

Det har gitt utslag i svekket evne til konkurranse.

Det var disse problemene Regjeringen gikk til angrep på da den utviklet videre sin motkonjunkturpolitikk.

Ikke minst takket være en moden, og jeg vil si modig holdning fra Landsorganisasjonens side var det mulig å etablere en 15 måneders stopp i priser og inntekter i vårt land.

Dette var et ekstraordinært tiltak. Det var et hardt inngrep, men det var nødvendig.

Denne sterke videreføring av vår motkonjunkturpolitikk viser klare positive utslag.

Vi vil klare en ganske vesentlig reduksjon av prisstigningen. Dersom ikke helt uforutsette ting skulle inntreffe vil vi i 1979 komme til i Norge å ligge med en prisstigning / ^{omkring} det halve av det OECD-landene operer med.

For første gang på lang tid vil etter all sannsynlighet vare- og tjenestebalansen med utlandet i år

vise overskudd.

Vårt underskudd på betalingsbalansen med utlandet blir redusert sterkere enn det Regjeringen hadde regnet med.

Vi har maktet å gjenvinne en ikke ubetydelig del av vår evne til konkurranse på de utenlandske markedene.

Dette har vi maktet samtidig med at vi har unngått en sterk og omfattende øking av arbeidsløsheten. I mai måned lå vi lavest i Europa når det gjelder ledighet. Selv i de vanskeligste månedene i vinter var den registrerte arbeidsløshet i Norge totalt sett ca. 2 prosent. Dette blir i andre europeiske land regnet som full sysselsetting. OECD-landene har i gjennomsnitt en ledighet på 5 prosent.

Et annet trekk ved denne politikken bør vi også registrere.

Vi har maktet disse krafttakene uten å gå til angrep på de materielle velstandsgoder som vi i de ulike sektorer har greid å opparbeide oss.

Dette forteller oss at vi er på rett vei i vår politikk.

Men jobben er ikke gjort.

Vi har fortsatt som et overordnet og ambisiøst mål å holde full sysselsetting i vårt land.

I den økonomiske krisesituasjon vi befinner oss vil dette kreve noe av oss alle også i tida framover.

Den økonomiske politikken for 1980 må utarbeides i lys av dette.

Det vil være nødvendig for Regjeringen fortsatt å føre en meget stram økonomisk politikk.

Vi vet at det i vårt samfunn er en rekke velbegrunnede krav og oppgaver som burde innfris og løses.

Regjeringen vil i sin politikk søke å utnytte våre midler innenfor de stramme rammene på en slik måte at sentrale politiske spørsmål blir ivaretatt, og at vi kan komme de grupper, distrikter og næringer til hjelp som har et behov for dette.

Det er særlig i en situasjon med stramme økonomiske rammer at ivaretagelsen av den sosiale fordelingsvirkning er viktig.

Vi må aldri i denne situasjonen tape av syne at det vi sloss for er å verne om en meget høy sosial og materiell standard.

Denne standard ligger nå så høyt at vårt land registreres som en av verdens 10 rikeste nasjoner.

Jeg synes det er riktig å trekke fram dette faktum nettopp fordi at vår politikk ikke er innrettet på å berge et kriserammet land, men å verne om en meget høy standard som vi gjennom generasjoner har greid å opparbeide oss.

Men på en slik bakgrunn og i en slik situasjon er det fortsatt viktig at alle grupper er villig til å vise den samme evne og vilje til moderasjon.

Målet for moderasjonspolitikken er å verne om det mest sentrale av våre velferdsgoder, nemlig trygghet for arbeid og egen inntekt.

I vår økonomiske politikk vil det av hensyn nettopp til sysselsettingen være nødvendig å styrke vårt arbeids- og næringsliv.

Arbeids- og næringslivet må gis muligheter til utvikling av nye produksjonsmuligheter og arbeidsmuligheter og trygging av sine bestående posisjoner.

Dette må skje gjennom vår økonomiske politikk, vår næringspolitikk og distriktspolitikk.

Samtidig med at vi gjennomfører en slik politikk må vi også utvikle vårt bedriftsdemokrati videre.

Dette er av mange grunner viktig, ikke minst av hensyn til stabilitet og menneskelig trygghet i vårt arbeids- og næringsliv.

Inntektsoppgjørene i 1980 vil kalle på det beste i vårt samfunn av samarbeidsvilje, samarbeidsevne, vilje til solidaritet og evne til å innpasse våre krav innenfor de realøkonomiske muligheter som er til stede i en vanskelig økonomisk situasjon.

Det har vært en forutsetning hele tiden at den lovbestemte pris- og inntektsstoppen skulle opphøre 1. januar 1980. Dette vil også skje.

Vi må så langt råd er søke å gjennomføre inntektsoppgjørene på det normale grunnlag at de i første rekke er et ansvar mellom partene ved forhandlingsbordet.

Men Regjeringen kan ikke og vil ikke sitte som en passiv tilskuer til dette.

På et tidlig tidspunkt tok Regjeringen kontakten med partene i arbeids- og næringslivet for å begynne et omfattende arbeid gjennom drøftingen av forutsetningene for inntektsoppgjørene i 1980.

Dette arbeid er i gang.

Jeg mener det er grunn til å hevde at det er vist

fra alle parter en rimelig forståelse av den situasjon vi står oppe i, og en vesentlig enighet om målsettingen for oppgjørene, nemlig dette at de resultater vi har oppnådd gjennom pris- og inntektsstoppen gjennom de 15 månedene ikke skal forskusles gjennom et pris- og inntektsoppgjør det ikke er realøkonomisk dekning for.

Det er fra Landsorganisasjonens side gitt uttrykk for at de midler vi måtte disponere bør settes inn på en slik måte at inntektsoppgjørene får en klar lavtlønnsprofil.

Regjeringens mål for inntektsoppgjørene er at de i sum skal være et ytterligere bidrag til å styrke vår evne til på kortere og lengre sikt og verne om den fulle sysselsetting.

Regjeringens mål er videre at inntektsoppgjørene i

sum skal ha en klar profil til beste for de laveste inntekter.

I en trengt økonomisk situasjon står vi her alle sammen overfor store og avgjørende viktige oppgaver.

Vi må nå vise at det er vilje og styrke til stede i den samlede arbeiderbevegelse for å løse disse oppgavene.

Valget og valgresultatet kan gi et vesentlig bidrag til dette.